

УДК 617.7:061.3(477)“2014”

Звіт про проведення XIII З'їзду офтальмологів України 21–23 травня 2014 року, м. Одеса

Н. В. Пасечнікова, член-кор., д-р мед. наук, проф., В. О. Науменко, д-р мед. наук, проф.,
В. В. Мирненко, наук. співроб., О. Г. Стойловська, ст. наук. співроб., К. В. Мартопляс,
ст. наук. співроб., Г. Ю. Аркуша

21–23 травня 2014 року в м. Одесі відбувся **XIII З'їзд офтальмологів України**. Цей масштабний захід загальнодержавного рівня у сфері охорони здоров'я об'єднав потужну актуальну науково-практичну програму: засідання, наукові доповіді та дискусії, виставки та спеціальні експозиції. Надав можливість вченим, дослідникам, практикуючим лікарям-офтальмологам і фахівцям суміжних напрямів (неонатологам, радіологам, хіміотерапевтам, фармакологам і біологам) обмінятися досвідом, розширити професійні зв'язки і ділові стосунки.

Організаторами **XIII З'їзду офтальмологів України** виступили Товариство офтальмологів України і Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України».

В з'їзді прийняли участь 711 делегатів з усіх областей України: 179 — Одеська, 118 — Київська та м. Київ, 39 — Харківська, 37 — Дніпропетровська, 34 — Запорізька, 31 — Донецька, 29 — Вінницька, 29 — Львівська, 28 — Миколаївська, 22 — Рівненська, 18 — Луганська, 18 — Херсонська, 17 — Івано-Франківська, 16 — Хмельницька, 14 — Житомирська, 12 — Волинська, 10 — Закарпатська, 10 — Сумська, 9 — Чернігівська, 8 — Полтавська, 7 — Кіровоградська, 7 — Тернопільська, 7 — Черкаська, 6 — АР Крим, 6 — Чернівецька, а також гості з зарубіжжя: Молдова — 3, США — 1.

У матеріалах з'їзду опубліковано 294 наукові роботи. На 17 пленарних та секційних засіданнях з'їзду представлено 140 доповідей (у т.ч. 14 стендових), на яких обговорювалися шляхи і способи вирішення існуючих проблем в лікуванні очної патології. За програмою заходу протягом 3-х днів були розглянуті інноваційні рішення, винаходи, вдосконалення з таких актуальних напрямків, як: патологія рогівки ока, кератопластика; травми і опіки очей та їх додатків; хірургічні методи лікування катаракти; сучасні підходи до клініки і лікування глаукоми; діагностика та лікування новоутворень органа зору, сучасні методи органозберігаючого лікування внутрішньоочних новоутворень; діабетичні ураження очей та їх лікування; вітреоретинальна і лазерна

мікрохірургія в лікуванні патології заднього відділу ока; патологія судинної оболонки, сітківки та зорового нерва; дитяча офтальмопатологія; аномалії рефракції і патологія очорухового апарату.

Програма з'їзду включала шість пленарних і п'ять секційних тематичних засідань, чотири сателітних симпозиума, секційне засідання стендових доповідей та пленарне засідання Товариства офтальмологів України з Європейським товариством катаракти та рефракційної хірургії (*ESCRS*).

Урочисте відкриття з'їзду відбулося 21 травня в Концерт-холі ГК «Одеса». З привітальним словом до учасників і гостей з'їзду звернулась Президент Товариства офтальмологів України, директор ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України», член-кор., д.мед.н., проф. Пасечнікова Н. В.

Перше пленарне засідання, присвячене **патології рогівки, кератопластиці та кератопротезуванню**, відкрилося доповіддю проф. Дрожжиної Г. І. (м. Одеса), якою підкреслено, що рання діагностика та адекватне лікування, яке орієнтоване на конкретну стадію нейротрофічної кератопатії, дозволяє відновити цілісність рогівки і уникнути розвитку ускладнень. В наступній доповіді науковцями Інституту ім. В. П. Філатова були представлені експериментально-клінічні результати застосування колагенових еквівалентів строми рогівки людини в лікуванні рогівкової патології. Висвітлені результати вивчення впливу трансплантації життєздатної кріоконсервованої амніотичної мембрани людини на особливості клінічного перебігу запального процесу в рогівці кроликів. Продемонстровані результати клінічного застосування кератоксеноімплантату при запальних захворюваннях та опіках рогівки.

На другому пленарному засіданні з **діагностики та лікування катаракти** були представлені доповіді:

© Н. В. Пасечнікова, В. О. Науменко, В. В. Мирненко,
О. Г. Стойловська, К. В. Мартопляс, Г. Ю. Аркуша, 2014

новий спосіб визначення щільності характеристики кришталика у хворих на вікову катаракту за даними УЗ В-сканування, що надає можливість проводити диференційований відбір хворих для ультразвукової та фемтосекундної факоемульсифікації; результати застосування фемтосекундного лазера при факоемульсифікації катаракти; досвід імплантації торичних мультифокальних ІОЛ; результати проведення порівняльного аналізу якості розрахунку оптичної сили ІОЛ з застосуванням різних методик. Продемонстровано результати та можливості застосування факоемульсифікаторів нового покоління.

Доповіді з нових підходів до **діагностики та лікування такої складної патології як глаукома**, що займає лідируюче місце серед причин інвалідизації і сліпоти по зору, були заслухані на третьому пленарному засіданні. Продемонстрована ефективність малоінвазивних операцій при відкритокутовій глаукомі, ефективність імплантації фільтраційного пристрою EX — PRESS у хворих на глаукому і катаракту. Представлені результати хірургічного лікування пацієнтів з неоваскулярною глаукомою. Звернута увага на особливості хірургічної тактики та перебігу післяопераційного періоду у хворих на рефрактерні форми глаукоми при імплантації клапанного дренажу Ахмед. Запропоновані нові методи діагностики і хірургічного лікування післяопікової та інших видів рефрактерних глауком на очах з більмами.

Четверте пленарне засідання було присвячене **офтальмопатології дитячого віку**, на якому були розглянуті особливості хірургії променевої катаракти дитячого віку. Представлені результати електронно-мікроскопічного дослідження передньої капсули кришталика при ускладненій увеальній катаракті у дітей, в яких спостерігалися однотипні ультраструктурні зміни епітелію передньої капсули кришталика дистрофічного характеру різного ступеня вираженості. Відмічено клінічне значення офтальмологічної патології в педіатричній практиці. Висвітлено питання з реалій та перспектив виходження глибоко недоношених дітей у світі і в Україні, що представляють інтерес для офтальмологів. Продемонстровані результати ефективності лазерного лікування різних форм і стадій ретинопатії недоношених. Ряд доповідей було присвячено сучасній діагностиці новоутворень орбіти у дітей та дорослих; результатам інтравітреальної хіміотерапії ретинобластоми з 5-річним досвідом; новому способу енуклеації очного яблука з застосуванням високочастотного електричного струму (генератор ЕК-300) для перетину судинно-нервового пучка зорового нерва і додаткової невректомії його орбітального фрагмента, що підвищує абластику операції. Представлена модифікована методика застосування аутологічного шкірно-жирового імплантанта для формування опорно-рухової кукси при енуклеації у дітей та підлітків. Запропоновано скринінг-тест «черво-

ний рефлекс», який є простим і ефективним способом раннього виявлення ретинобластоми та може широко і повсюдно використовуватися батьками дитини, сімейними лікарями та не вимагає додаткової апаратури.

На п'ятому пленарному засіданні були розглянуті питання з **патології судинної оболонки, сітківки та зорового нерва**. Представлено досвід попередження виникнення макулярного набряку після факоемульсифікації катаракти у хворих на патологію сітківки. Показані результати застосування фотодинамічної терапії з метиленовим синім в лікуванні інфекційно-запальних захворювань ока та в комбінації з інтравітреальним введенням ванкоміцину при експериментальному стафілококовому ендoftальміті. Висвітлена ефективність лікування різних груп пацієнтів з ексудативною формою вікової макулярної дегенерації за допомогою афліберсепта; ефективність застосування триамцинолону ацетоніду в лікуванні пацієнтів з трансудативним відшаруванням пігментного епітелію сітківки при віковій дегенерації макули; ефективність застосування ранібізумабу в лікуванні міопічної субретинальної неоваскулярної мембрани. Проведено клінічний аналіз ефективності субтенонового введення ретиналаміну в комплексній терапії високої ускладненої короткозорості. Визначено взаємозв'язок товщини і кровонаповнення судинної оболонки при віковій макулярній дегенерації. Представлена динаміка змін склоподібного тіла у пацієнтів з різними формами інтермедіарних увеїтів і синдромом Фукса. Показані результати аналізу ефективності хірургічного лікування оптичної нейропатії при короткозорості високого ступеня; результати вивчення впливу на сітківку курсового застосування мелатоніну при різних формах вікової макулярної дегенерації. Відзначені особливості взаємозв'язку між ураженням увеального тракту та імунологічним статусом у хворих на серонегативний спондилоартрит. Проведено аналіз стану зорових функцій у хворих на просту атрофію зорових нервів при базальних процесах головного мозку. За даними національного наукового центру радіаційної медицини, представлені результати використання поліпептидних препаратів для лікування синдрому Ушера. Звернена увага на особливості соціально-психологічної адаптації хворих з набутою патологією зору.

Шосте пленарне засідання було присвячене **лазерним і інноваційним технологіям та рефракційній хірургії**. Представлено досвід вивчення впливу методу фотохіміотерапії — метиленового синього в комбінації з низькоенергетичним лазерним випромінюванням на культуру *Enterobacter aerogenes* in vitro. Висвітлена ефективність лікування хворих на центральну серозну хоріоретинопатію методом мікропульс лазерної коагуляції (577 нм). Представлено результати лазерної коагуляції пухлин райдуж-

ної оболонки з довжиною хвилі 0,57 і 0,53 мкм, при якій відбувається незворотна облітерація стінок новоутворених судин з мінімальним пошкодженням навколишніх тканин райдужки.

В рамках з'їзду відбулося спільне пленарне засідання **Товариства офтальмологів України з Європейським товариством катаракти та рефракційної хірургії (ESCRS)**.

В ході п'яти секційних засідань було заслухано 37 доповідей. Перше секційне засідання було присвячено двом актуальним питанням — **вітреоретинальній хірургії і діабетичним ураженням очей та їх лікуванню**. Засідання було відкрито доповіддю про досвід застосування способу профілактики розвитку епімакулярних мембран в лікуванні пацієнтів з ускладненими формами регматогенного відшарування сітківки. Представлені результати використання бімануальної техніки при видаленні епіретинальних мембран, яка значно підвищує ефективність і безпечність операції в ускладнених випадках. Продемонстрована десятихвилинна відеодповідь про роль застосування спектральних фільтрів в вітреоретинальній хірургії. В наступних доповідях були висвітлені питання з діагностики та лікування діабетичних уражень очей. Показані результати вивчення впливу рекомбінантного еритропоєтину на прогресування діабетичної ретинопатії і діабетичного макулярного набряку у хворих на цукровий діабет з діабетичною нефропатією та результати впливу рекомбінантного еритропоєтину на структурні зміни сітчастої оболонки, концентрацію гемоглобіну і кількість еритроцитів у периферичній крові щурів на моделі стрептозотоцинового діабету. Продемонстровані результати ефективності лікування кистозного діабетичного макулярного набряку в залежності від ступеня його тяжкості в комбінації інтравітреального введення ранібізумабу з селективною лазерною коагуляцією пігментного епітелію, результати ефективності вітректомії з попереднім введенням ранібізумабу в лікуванні хворих з далекорозвинутими стадіями проліферативної діабетичної ретинопатії.

На секційному засіданні, присвяченому **травмам і опікам очей**, підкреслена важлива роль своєчасного надання невідкладної допомоги і лікування при ушкодженні очей. Продемонстрована малоінвазивна технологія вітректомії (23GA, 25GA) при видаленні внутрішньоочних сторонніх тіл. Представлені результати одномоментного комплексного вітреоретинального втручання при відшаруванні сітківки та вивиху інтраокулярної лінзи. Відмічено вплив системної антигіпоксичної терапії на регенерацію рогівки в умовах модельованого лужного опіку.

У рамках секційного засідання з **реконструктивної хірургії** були представлені результати реконструктивних операцій на повіках, орбіті та окулоорбітальній області різної етіології; результати хірургічного ліку-

вання заворотів та виворотів повік опікової та іншої етіології; результати відновлення кон'юнктивальної порожнини при її рубцевій деформації або зарощенні при анофтальмі аутослизовою оболонкою рота. Висвітлені особливості надання допомоги постраждалим з пошкодженнями орбіти. Продемонстрована модифікована методика задньої евісцерації з імплантацією інтраорбітального вкладиша.

Четверте секційне засідання було присвячене **аномаліям рефракції і патології очорухового апарату**. Продемонстровані нові досягнення в діагностиці: спосіб визначення осьової, рефракційної, змішаної і комбінованої міопії; метод оцінки стану очорухового апарату; метод поверхневої електроміографії горизонтальних прямих м'язів очей у здорових дітей, метод регуляції центральних механізмів зору при аномаліях рефракції в дитячій лікувальній практиці. Представлені результати оцінки стану антиоксидантної системи за активністю ферментів крові у пацієнтів з міопією різного ступеня до і після її медикаментозної корекції. Показані результати впливу зорового навантаження на показники офтальмотонусу, біомеханічні параметри та акомодацийну функцію ока у дітей з різними видами оптичної корекції міопії. Представлена доповідь про верифікацію діагнозу часткової атрофії зорового нерва у хворих на дитячий церебральний параліч з аномаліями зору. Продемонстрована ефективність використання методики очної гімнастики, представленої у вигляді додатку до мобільних телефонів.

На п'ятому секційному засіданні були розглянуті питання з **діагностики і лікування новоутворень органа зору**. Заслухані доповіді про застосування радіокріогенного лікування злоякісних епітеліальних пухлин шкіри повік; застосування бімануальної техніки ендорезекції увеальної меланоми з використанням високочастотного електрозварювання біологічних тканин, яка є менш травматичною для пацієнта, зручнішою технікою для хірурга і дозволяє видаляти новоутворення в межах здорових тканин з кращим контролем за можливою кровотечею в порівнянні зі стандартною методикою. Представлені результати органозберігаючого лікування меланом іридоциліарної і цилиохоріоїдальної областей з використанням радіохвильової хірургії. Продемонстровані результати рівня експресії молекулярних маркерів активації лімфоцитів периферичної крові у хворих на увеальну меланому з різною ефективністю органозберігаючого лікування; результати вивчення стану макулярної області у хворих на ендокринну офтальмопатію за даними оптичної когерентної томографії. Висвітлені сучасні критерії оцінки медико-соціального та експертного прогнозу хворих на новоутворення органу зору лімфоїдного генезу. Звернена увага на застосування оригінального методу пластики дефектів тканин «Філатовського крокуючого стебла» в хірургії, який

був запропонований академіком В. П. Філатовим ще 100 років тому та не втратив своєї актуальності і на даний час.

На з'їзді були представлені номінанти на звання «Легенда офтальмології»: проф. Й. Л. Ферфільфайн (м. Дніпропетровськ), проф. З. М. Скрипниченко (м. Одеса), проф. А. С. Сенякіна (м. Тернопіль), проф. Й. Р. Салдан (м. Вінниця).

За результатами голосування учасників З'їзду були визнані найкращі доповіді науково-практичного направлення: усна доповідь П. А. Федірко з співавторами «Досвід використання поліпептидних препаратів для лікування синдрому Ушера (за даними Національного наукового центру радіаційної медицини)», усна доповідь Н. Б. Курильців з співавторами «Антимікробна фотодинамічна терапія в комбінації з інтравітреальним введенням ванкоміцину при експериментальному стафілококовому ендотельміті», стендова доповідь Н. А. Тихончук з співавторами «Обґрунтування застосування комплексного підходу до лікування синдрому «сухого ока» в клімактеричному періоді» та стендова доповідь А. В. Пахомової «Поліморфізм офтальмологічних проявів синдрому Елерса-Данло».

Урочисту церемонію нагороди за найкращу науково-практичну роботу в області офтальмології проводила директор ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України» член-кор. НАМН України, проф. Н. В. Пасечнікова. Переможцям вручили Сертифікати на річну передплату «Офтальмологічного журналу» та журналу «Офтальмологія. Східна Європа».

В період роботи заходу компаніями Алкон, Алерган, Бауш+Ломб та Новартіс були організовані 4 сателітні симпозиуми.

Під час роботи з'їзду працювала спеціалізована експозиція, в якій взяли участь 27 фармацевтичних компаній та компаній-постачальників медико-технічного обладнання з різних країн світу.

За результатами обговорення доповідей та обміну досвідом було вирішено рекомендувати:

1. Міністерству охорони здоров'я України:

1.1. Звернути увагу до розгляду пропозиції щодо забезпечення Державним підприємством «Біоімплант» МОЗ України офтальмологічних лікарень та відділень відповідного профілю необхідними матеріалами, зокрема кератобіоімплантатом, для проведення лікувальної кератопластики хворим на патологію рогівки різної етіології, що сприяє зниженню інвалідності населення України.

1.2. Розробити сучасні стандарти діагностики і хірургічного лікування хворих на патологію заднього відділу ока.

1.3. Завершити роботу по розробці та затвердженню протоколів лікування ретинобластоми.

2. Кафедрам офтальмології вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України», лікарям-офтальмологам областей України:

2.1. Забезпечити щорічне навчання лікарів-офтальмологів, особливо лікарів центрів первинної медико-санітарної допомоги, шляхом проведення семінарів, курсів підвищення кваліфікації із залученням провідних спеціалістів кафедр офтальмології удосконалення лікарів, медичних університетів та ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України».

2.2. Затвердити до впровадження в практичну роботу офтальмологів «Класифікацію ендотельмітів за ступенем тяжкості» д.м.н. Зборовської О. В.

2.3. Застосувати проведення анти-VEGF терапії перед виконанням інтравітреальних втручань та при лікуванні гемофтальмів після вітреоретинальних втручань у хворих на проліферативну діабетичну ретинопатію.

2.3. Впроваджувати новітні методи і технології діагностики, профілактики та операційного лікування патології кришталика і глаукоми. Звернути увагу на організацію і проведення диспансерного нагляду хворих з цією патологією.

3. Правлінню Товариства офтальмологів України:

3.1. Затвердити персональний склад Правління Товариства офтальмологів України до наступного З'їзду офтальмологів України згідно з вимогами Статуту.

3.2. Провести наступний XIV З'їзд офтальмологів України з міжнародною участю в 2018 році в м. Одесі.

4. ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України»:

4.1. Провести 21–22 травня 2015 року в м. Одеса науково-практичну конференцію «Філатовські читання — 2015», присвячену 140-річчю з Дня народження академіка В. П. Філатова.

4.2. Продовжити традицію проведення щорічних міжобласних конференцій для офтальмологів 3–4 регіонів України під керівництвом ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України», які надають можливість об'єднатися вченим, дослідникам, практикуючим лікарям і фахівцям суміжних напрямів, розширити професійні зв'язки, що сприяє впровадженню нових технологій в офтальмології, обміну досвідом, залученню клінічних офтальмологів до наукової роботи, підвищенню їх кваліфікації.

XIII З'ЇЗД ОФТАЛЬМОЛОГІВ УКРАЇНИ

21-23 ТРАВНЯ 2014 ОДЕСА

В президії: проф. Якименко С.А., проф. Бездітко П.А., проф. Дрожжина Г.І., чл.-кор.НАМН Пасечнікова Н.В., к.м.н. Шнайдер С.А.

Проведення пленарного засідання

В президії проф. Панченко М.В., д.м.н. Савко В.В., д.м.н. Зборовська О.В., д.м.н., проф. Салдан Й.Р.

Пасечнікова Н.В., член-кор. НАМН, д.м.н., проф.

Делегати XIII З'їзду офтальмологів України

Боброва Н.Ф., д.м.н., проф.

Привітальне слово Президента Товариства офтальмологів України Пасечнікової Н.В.

Новицький І.Я., д.м.н., проф.

Науменко В.О., д.м.н., проф.

Зборовська О.В., д.м.н., ст.н.с.

Сердюк В.М., к.м.н.

В президії д.м.н., проф. Петруня А.М., д.м.н. Король А.Р., Етіл W.Chynn, MD

Нагородження авторів визнаних найкращими доповідей науково-практичного напрямлення: д.м.н. Федірко П.А., к.м.н. Кирильців Н.Б.

Д.м.н., проф. Леус М.Ф., к.м.н. Уманец М.М., к.м.н. Кацан С.В.

Д.м.н. Гайдамака Т.Б., д.м.н., проф. Дрожжина Г.І.

